

2 Korinti

Paulo Yesugât hoŋ manminep.

1 ¹O galalupne, nâ Paulo akto galanenne Timoteo kulem esenne ire Anutugât luâk âmbâle Korinti kepien mandâi yengât kulemgoet. Ye kulem esenne ire oyaŋmâ metem âmâ Anutugât luâk âmbâle Akaia hânân mandâi are yengimbiâ oyaŋbai. Akto nâmâ Yesu Kristogât hoŋ bawa aregât aposologât âi Anutuŋe makmâ katnegep. ²Ewenenne Anutu akto Humonenŋe Yesu Kristo yâkŋe biwiyeŋe yâkgâlân kali are biwiyeŋe sândugeâkgât wâtŋe akyengim damunyeŋe agetgât ulilaŋdân. ³Nen Anutu Humonenŋe Yesu Kristogât Eweŋe yâkgât kotŋe mem agatbaen. Yâkŋe damunnenŋe akto biwinenŋe sândugemap. Akto okot nâŋgâ nengimap. Akto biwinenŋe mem sândukŋe ketugumap. ⁴Hain akmâ hâk hilâlâm keiŋe keiŋe mem limbâpnengumap. Akto Anutuŋe mem limbâpnengumapgât limbâp arekŋe nen hain agâk gala bikŋe hâk hilâlâm keiŋe keiŋe kâlegen manbiâ âlepŋe mem limbâpyeŋguwaen. ⁵Akto Kristo nengât hâk hilâlâm nâŋgâep hainâk yâkgât âi memaen aregât hâk hilâlâm dondâ nâŋgâmaen. Hain akmâ âmâ benŋe Kristogât akmâ wâtŋe miawaknengimbo biwinenŋe sândugembo umatŋe are lokomaen. ⁶Galama, nengâlân umatŋe miawakmap arekŋe âmâ ye biwi sânduk miawagâkgât miawaknengimap. Dâ biwi sânduk miawaknengimap are gai yengât akmâ miawaknengimap. Aregât biwi sânduk nengâlân miawagep arekŋe yengâlân hâtikom tânyengumbo benŋe umatŋe nengâlân miawakmap a hainâgâk yengâlân miawakto amâ hâk hilâlâmŋe biwi sânduk nâŋgâŋetgât miawaknengimap akto ye gai miawakyengimap. ⁷Aregât nen yengât hanoko bo akmâ hin nâŋgâmaen. Hâk hilâlâmŋe umatŋân nen manmaen ye gai manmai aregât Anutuŋe biwinenŋe mem yeugenengimbo biwinenŋe sândugemap ye gai yeugeyengimbo biwiyeŋe sândugemap a nâŋgâm kârigemaen.

Kembuŋe Pauloma umatŋânba mem oloŋyegep.

⁸O galalupne, nen Asia hânân hâk hilâlâm kakŋân manmâ gayion aregât pâpkowâigât makyengire nâŋgâŋet. Nen Asia hânân mandenŋe

umatŋe dondâŋande mem ge kat nenegep. Akto arekŋe nengât kârikŋe are ewangimbo wâtneŋe gembo nen âmâ mombaen me gain o dâm nâŋgâyion. ⁹Akto ire emelâk momogât pat akten dâm hannenŋaet kârikŋe are hulaŋep. Are âmâ yân bo miawaknengiep. Nen nenŋaet kârikŋe nâŋgâenŋe gembo Anutu momoŋe mem golâ katyekmap yâk konok nâŋgaŋmâ tânnenguwen dâm ulilaŋnegât are miawaknengiep. ¹⁰Umatŋe bâleŋe miawak nengimbo momberâm aktenŋe ainâk tân nengumbo bo agep. Aregât hâmbâi gai umatŋe siâ miawakto tân nengumbo bo akbiap aregât keiŋe nâŋgâenŋe biwinenŋe sândugewiâp. ¹¹Akto yekâ hainâk nengât Anutu ulilaŋbei. Hain akbiâ âmâ Anutuŋe den nenŋe dondâ are nâŋgâm wâtŋe aknengimbo aregât ulit dondâgât den pat sambelembo Yesugât kâmot hânŋe hânŋe manmai arekŋe den are nâŋgâm Anutu mepaiŋe mem agatbai. Are bunŋe agâkgât Anutu nengât ulilaŋbei.

Pauloŋe Korinti gâtŋe bo heyengiep.

¹²O galalupne, nen wangât nâŋgâm heroŋe akmaen? Hin. Nenŋe luâk âmbâle hânŋe hânŋe manmai akto Korinti yeŋgât dewunyeŋân agak meme âlepŋeâk mem manmaen aregât heroŋe akmaen. Dâ areâk bo. Anutuŋe okot nâŋgâ nengiepgât hâkgât nâŋgâ nâŋgâ are bo nâŋgâm âmâ agak meme âlepŋe akmâ Anutuŋe damun nenŋe akmap aregât biwinenŋân ârândâŋâk mem manmâ okot âlep akmâ tân yeŋgumaen. Aregât nâŋgâm heroŋe dondâ akmaen. ¹³Akto den yeŋgât kulemgoyion keiŋe amâ bo heambukmâ tatâp aregât hin nâŋgâre humo aktâp. ¹⁴Nengât keinenŋe bikŋeâk nâŋgâi gârâmâ Humonenŋe Yesu are lâuwâŋe purikato nen manman âlepŋân manbaengât heroŋe akmâ manbeigât nâŋgâm heŋgemgowe. Akto nenâkâ hainâk ye heroŋe akmâ manbaigât nâŋgâm heroŋe akten.

¹⁵Akto yeŋe Anutugâlân biwiyenŋe kali akto siân biwiyenŋe hainâk kinbiapgât are nâŋgâm aregât yekberâm agân. ¹⁶Akto ulikŋân Makedonia hânân ariwerâm ain hin nâŋgân. Nâ Makedonia dâwân ariwerâm getek kepia Korinti ain âgâm Yesugât kâmot yekbian. Yekmâ arewa Makedonia hânân ariwian. Nâ ain âgâm Yesugâlân gâtŋe yekmâ ainba purik katbian âmâ hainâk ulikŋân nekmâ heroŋe agi hainâk nekmâ heroŋe akbaigât nâŋgâm yektere Yudaia hângât dâp ain katnekbai hain nâŋgân. ¹⁷Akto hain nâŋgâm benŋe wangât bo togom yegân? Ye aregât hin dâyi, “Paulo amâ ikiŋaet nâŋgâ nâŋgâŋe watmap. Akto den han lâuwân makmap.” hain dâyi. Amâ hianŋiyi. ¹⁸Dâ aregât keiŋe makyenŋire nâŋgâŋet. Anutuŋe han lâuwâ bo akmap yâk den bunŋe makmap. Aregât nen gai yeŋgât han lâuwâ bo akmâ den bunŋe makmaen aregât wan me wangât makmâ âmâ hainâk memaen. ¹⁹Dâ areâk bo. Yesu Kristo Anutugât nanŋe yâkgât den ulikŋân nâ akto Sila akto Timoteo

nenje makyengiyion. Hin me hain mon? dâm bo makyengimaen. Bo. Kristogât akmâ bundâk dâmaen. ²⁰Akto hainâk Anutuŋe wan me wan nengât kârikŋe ketugu nengiwipgât dâm heronje are wan me wan Yesuŋe miepgât miawak nengiwip. Aregât nen Yesugât kâmolân gâtŋe Anutuŋe magep are kârikŋe agep aregât kotŋe mem agatmaen. ²¹Galalupne, Anutu konokŋe ikiŋe âi nengiep ye akto nen hârok Kristogât akmâ nen Anutuŋe menenekmâ kârikŋe ketugu nenekmap. ²²Hain akmâ nâŋgât kâmot nâŋgâ niŋŋet dâm ikiŋaet Heakŋe hungun aŋdo tirip kat nengimbo nen hin nâŋgâmaen. Anutugât Heak âlepŋe arekŋe kautnenŋân meneneko nâŋgâen aregât wan me wan nengât dâm hâriep are siân bunewâk miawak nengiwip aregât nâŋgâen.

²³Galama, nâ wangât bo togom yegân aregât lâuwâŋe makbe. Ulikŋân yekberâm akmâ hin nâŋgân. Nâ hinŋe arim âmâ Korinti gâtŋe yekmâ bâleŋe agi are den kom miwindik yekbiangât umatŋe miawak yengiwip. Are miawakbopgât hinŋe ain bo ariwiangât nâŋgân. Yu maktân are Anutuŋe nâŋgâm bunŋe dâp. ²⁴Gârâmâ nenŋe nâŋgâ nâŋgâyene kom miwindik yekbaen âmâ ainâk hâknenŋe bo mem agatbaen. Dâ yeŋe biwiyene Yesugâlân kali aregât heronje akbai dâm aregât mem kârikŋe ketugu yekmaen.

Pauloŋe Korinti kepien bo purikalep aregât keiŋe magep.

2 ¹Akto biwinânâk âmâ hin nâŋgân. Ulikŋân Korinti kepien arim makyengire umatŋe miawakyengiep. Are lâuwâŋe miawakbopgât aregen hinŋe bo ariwian. ²Ariwian âmâ galalupne okot âlep niŋmai are kambiamyene bâliwopgât hinŋe bo ariwian. Ye bâlimbiâ âmâ nâ gain akbian? Hain nâŋgâm aregât bo togom yegân. ³Gârâmâ siân togowian dâm ain galalupne yeŋe okot âlep akmâ agak meme âlepŋe akmâ tân nugumai dâm kulem esenŋe kulemgom katere togombo emelâk oyanj. Kulemgom ain âmâ yeŋe nâŋgât akmâ heronje akbaigât nâŋgâm hengemgoân. ⁴Akto kulem esenŋe kulemgoân sop ain âmâ hin nâŋgân. Ye biwiyene umatŋe akmâ bâliwopgât akto yengât okot nâŋgâyengiman are nâŋgâŋet dâm yengât akmâ tepne bâlimbo hâk hilâlâm owâiŋe bo nâŋgâ yengim kinmâ dewunne tuŋe gembo indem kinmâ kulemgoân.

Galayene yâk yengât dosa hepunbei dâm magep.

⁵Hain kulemgoân gârâmâ dondâ maktere bâliwopgât getek makbe. Yengâlân gâtŋe siâŋe bâleŋe agep aregât nâ biwinân getek umatŋe miawakniŋep. Amâ ye âmâ biwiyene umatŋe agâkgât mângiyengiep. ⁶Ye biwirâ mem miwindikmâ wan me wan agaŋi are nâŋgâre bo aktâp. ⁷Hinŋe yâkgât dosa hepunmâ biwiŋe mem sândukŋe ketugunet. Hain akbiâ luâk aregât biwiŋe umatŋe arekŋe mem ge katbop. ⁸Aregât nâŋe goanyektere luâk bâleŋe agep are yâkgât okot âlep are akmâ manŋanŋet.

⁹Akto kulem esenŋe ulikŋân kulemgoân amâ ye dop yeŋguân. Ye âlepŋe nânŋât lau watmai me bo dâm kulemgore oyaŋmâ lokom luâk bâleŋe are heŋgemgoyi. ¹⁰⁻¹¹Dâ hinŋe laune lokom luâk aregât dosa hepunaŋbiâ nâkâ hainâk Niambi gulip akŋet dâm mem ge kat nenekto aŋun aŋgiwâengât dosaŋe hepunaŋdân. Niambiŋe Yesugât kâmot gulip akŋet dâmap aregât keiŋe nânŋâmaen. Aregât yeŋgât akmâ Kristoŋe nânŋâambo âlepŋe agâkgât luâk aregât dosaŋe hepundân.

Paulo Troa kepiân biwi umat miawagaŋep.

¹²Galalupne, nâ hân siân siân ariân aregât keiŋe makyenŋgire nânŋâŋet. Nâ ulikŋân Troa kepiân âgân ain Humonenŋe Kristo arekŋe meme akniŋmâ luâk âmbâle dondâ meme akyenŋimbo Kristo heŋgem nenguep aregât keiŋe nânŋâwerâm nânŋâlân togoyi. ¹³Hain akbiâ makyenŋiwerâm âmâ galane Tito are bo mem miawaktere biwine umatŋe akto bo makyenŋim âmâ hepun yekmâ Makedonia hânân ariân. ¹⁴Yoe, Anutuŋe Kristogât âi luâklupŋe nen buŋam kom mem miap pannenekmap. Hain aknengimbo pat âlep denŋaet higenŋe âlepŋe mem sambelienŋe liwalakmâ hân ârândâŋ arimap. Aregât mepai humo agaŋbaen. ¹⁵Nen Kristogât higen suk suk akmaen aregât luâk Anutuŋe heŋgemgo yekbiap are makyenŋienŋe manman âlepŋe miawakyenŋimap. Dâ luâk bikŋe makyenŋienŋe hilip agu agugât miawakyenŋimap. ¹⁶Hilip agu agugât ambolupŋe higenŋennande oloŋyekmâ momo higenŋe akmâ yeŋgimbo momai. Dâ manman âlepŋe aregât ambolupŋe oloŋyekmâ manman higenŋe akmâ ewum goaŋyekto manmai. Âi are amâ niŋande mendo ârândâŋ akbop? ¹⁷Luâk dondâ arim hanâk hanâk puligât ulityenŋim Anutugât den arim makyenŋimai nen dop hainâk bo akmaen. Nen âmâ biwinenŋe irakŋe akto Kristo olop biwinenŋe konok akto Anutugât dewunŋân kinmâ Anutugât den âlepŋe are makyenŋimaen. Aregât kârikŋe Anutuŋe nengimap aregât Anutugât mepaiŋe mem nânŋâmaen.

Anutugât hoŋ bawa yâk yeŋgât den pat.

3 ¹Akto ya kulemgoân are âmâ nânŋât nânŋâ nengimbiâ humo agâkgât kulemgoân mon? Bo. Hinŋe luâk bikŋande âiyeŋe keiŋe ekmâ nânŋâŋetgât kulem esenŋe kulemgoyi are mem hekat yeŋgiyi are nen âmâ hain bo akmaen. Nen âmâ kulem esenŋe siâŋe me yeŋe kulemgoyi are bo mem manmaen. Nengât âi siânbaŋe ekmâ nânŋâŋetgât amâ ye agak meme âlepŋe memai are yeŋgât ekmâ nânŋâmai. ²⁻³Akto kulem esenŋe aregât keiŋe den dopŋe siâ makbe. Luâk den keiŋe hekat nengimai arekŋe âi nenŋe âlepŋe are oyaŋmâ nânŋâŋet dâm humomolupyeŋande kulem esenŋe kulemgom yeŋgimbiâ are mem arim makyenŋimai. Akto ye kulem esenŋe are oyaŋmai akto kulem esenŋân

gâwu kulemgomai amâ yân. Akto nen hain bo akmaen. Nengât kulem esenŋe amâ yeŋe dop akmai are akto gâwu bo akto kulem esenŋe bo. Nen gâwu mem kulemgomaen dop hainâk Kristogât den makyenŋimaen akto kulem esenŋe kulemgomaen dop hainâk den makyenŋienŋe biwiyenân miawakmap. Akto Anutu manman kârikŋe amboŋe arekŋe ikiŋe Heak âlepŋe huŋgun aŋdo han biwiyenŋe mendo agak meme siâ akmai aregât den pat luâk âmbâle dondâ yekmâ nengât âi keiŋe nânŋâmai. Akto ulikŋân Mose amâ den kârikŋe kâlân kulemgoep amâ nen hain bo akmaen. Biwiyenân den nenŋande gembo agak memeyenŋe âlepŋe miawagep are amâ nengât kulem esenŋe hinare.

⁴Akto nen nânŋâ aŋgienŋe humo aktâp amâ Kristogât akmâ Anutuŋe nenekto âlepŋe akmap. ⁵Amâ nenŋe nengât keinenŋe maktenŋe bunŋe miawakbiapgât kârikŋe bo tatnengimap. Dâ siâ me siâ mendenŋe âlepŋe akbiap amâ Anutuŋe meme wâtnenŋe nengimap hârok. ⁶Akto nengât âi amâ den areâk bo. Anutugât Heak âlepŋande memeŋe aknengimbo den pat âlepŋe makyenŋienŋe manman âlepŋe miawak yeŋgimap. Dâ den kârikŋe bunŋe mem arekŋe manman kârikŋe bo miawak yeŋgimap. Dâ den kârikŋe nânŋâmbiâ Anutugât Heak âlepŋande meme akyenŋimbo ain manman âlepŋân manmai.

⁷Akto den kârikŋe aregât keiŋe makyenŋire nânŋâŋet. Ulikŋân Anutuŋe den kârikŋe kâlân kulemgoep amâ momogât pat. Hain akto Moseŋe ekto kulemgom metembo kât are lokom gem Israe luâk âmbâle mem oloŋ yegep. Hain akto Anutuŋe den kulemgombo egep aregât enem dewunŋe pagaleŋe akto Israe luâk âmbâleŋe Mosegât enem dewunŋe ekbiâ dewunyeŋe hilâlâm yeŋgimbo bo egi. Gârâmâ pagaleŋe are sopŋe sopŋe tatbiapgât dop bo. ⁸Aregât Anutugât Heak âlepŋe arekŋe wan me wan nengât miawaknengiwiap aregât pagaleŋe kârikŋe amâ humo dondâ yem amâ bo boakbiap arekŋe amâ den kârikŋe ewangimap. ⁹Are lâuwâŋe makbe. Den kârikŋe miawagep ainâk lokowaengât dop bo tatnengiâp. Aregât Anutuŋe den âiân katnenekbiapgât dâp miawagep. Dâ hinŋe Yesuŋe bâleŋe agion aregât dosanenŋe mendo Anutuŋe ye dosa luâk bo dâm nengonlep aregât pagalenŋe den kârikŋaet pagaleŋe ewangimap. ¹⁰Aregât ulikŋân den kârikŋe amâ pagaleŋe kârikŋe kilep amâ Yesuŋe miawakto den kârikŋe aregât pagaleŋe bo agep. ¹¹Akto areâk bo. Moseŋe den kârikŋe pagaleŋe yogan tatminep aregât kârikŋe bo agep. Dâ Yesuŋe nengât wan me wan miep amâ yoganŋe bo. Are pagaleŋe bunŋe akmâ yem âgâwiap aregât kârikŋe humo akmâ tatmâ âgâwiap.

Anutuŋe pagaleŋe nengimap.

¹²Yu kulemgoân are nânŋâm biwinenŋe heronŋe humo akmaen. Hain akmâ Anutuŋe denân bo katnenekbiapgât den pat âlepŋe kepianŋe kepianŋe

hârok hamep bo akmâ makyengimaen. ¹³Dâ ulikjân Mose ikiņe enem dewunņe pagaleņe bo akberâm agep are Israe luâk âmbâleņe ekbâirâm ikiņe enem dewunņe tigiep. Aregât dop nen hainâk bo akmaen. ¹⁴Akto areâk bo. Ulikjân Yuda nengât hakulupnenņe Moseņe makyengimbo Israe luâk âmbâle ainâk biwiyenņe kârikņe akmâ katipņe katipyenguepgât den are bo nâņgâm heņgemgoyi. Israe luâk âmbâle ulikjân hainâk akmâ gam gam yu miawaktâi ire amâ hainâk Mosegât den oyaņmâ katipņe hainare katipyenguepgât bo nâņgâmai. Aregât katip are yân bo hulaņ akbiap. Kristo konokņe mem hulaņbiap. ¹⁵Israe luâk âmbâle Mosegât den keiņânbak oyaņmâ bo nâņgâm âmâ tatmâ gambiâ gambiâ yu miawaktâi yâk yengât hanyenņe katipņe olowâk akmaigât den bo nâņgâmai. ¹⁶Hanyenņe purikatmâ kembu mete katbiâ arekņe katip are hulaņyengiwiap. ¹⁷Akto Humonenņe ikiņe Heak Amboņe kautnennjân mendo owâiņjân mendenņe wan me wan âlepņe miawaknengimap. ¹⁸Akto areâk bo. Nen âmâ dewunnennjân katip bâlâk akmâ Humonenņaet pagaleņe Heak kârikņe are ekmâ kindenņe ketugu nenekto ikiņe towat miawaknengimbo manmâ manmâ âgâenņe pagalenenēņe humo akmâ sambelem âgâmap. Are âmâ Heakgât kulem.

Anutugât pat âlepņe amâ geâņe bâlâk.

4 ¹Akto Yesugât den pat makyengimaen nen âmâ Anutuņe okot nâņgâ nengim âi ire nengiep. Anutuņe okot nâņgâ nengim âi ire nengiep aregât biwinenņe bo bâliwiap. ²Hain nâņgâm wan me wan bâleņe are hami panmâ hâkâņ akmaen. Akto hiangigât agak meme are hepunmâ Anutugât den are mem siâ siâ bo akmaen. Bo. Nenņe den are oyaņmâ keiņe wan me wan miawakto are hanâk tek tekjân makyengimaen. Hain akmâ Anutugât dewunņân kindenņe huragumbo luâk âmbâle den pat bunņe are hanâk hanâk makyengimaen are nenekmâ biwiyengân nâņgânengimbiâ ârândân akmap. ³Akto luâk âmbâle bikņe are hememgât dopjân manmai arekņe âmâ den nenņe bo nâņgâmai. ⁴Luâk âmbâle are amâ hân iregât damunņe yoganne akmap arekņe, pagalenjân gâtņe yâkgât den pat are nâņgâwâi dâm nâņgâ nâņgâyeņe gisap kombo dennenņe bo nâņgâmai. Amâ den pat are âmâ Kristo Anutugât dopņe akmâ pagalenjân gâtņe yâkgât den nâņgâwâi dâm nâņgâ nâņgâyeņe gisapkomap. ⁵Akto nen âmâ nennjaet keinenņe bo makyengimaen. Bo. Nen hin makmaen. Yesu Kristo amâ Humonenņe dâmaen aregât nen âmâ yengât âi luâk manmaen. ⁶Akto Anutu ulikjân, “Hândâk kâlegen pagaleņe miawagâk.” dâambo miawagep arekņe han biwi nâņgâ nâņgânenņe hulaņe akto hândâk kâlegen malion nen Kristogât enem dewunņe ekmâ âmâ Anutugât pagaleņe a egion.

Paulo umatņe miawagaņdo nâņgâmbō tãņât agep.

⁷Nengât biwinennjân den âlepņe tatmap amâ umbâ hânņe mãņgimai dop hainâk. Haingât nenņe kâriknennjân âi are bo mem manmaen.

Anutugât kârikneje kârikne siâ hârok ewangimap are mem manmaen. ⁸Umatne miawak nengimap aregât keije amâ hin. Umatne are bikenba bikenba miawak nengimbo gain gain akmâ manbaen dâenje amâ umatne arekne nen bo hilip nengumap. Akto umatne arekne nângâ nângânenje tigimbo han undup akmaen amâ nângâ nângânenje are dondâ bo bo akbiap. ⁹Luâkne wan me wan bâleje aknengimbiâ benje Anutuje bo hepun nenekmap. Luâk bikñande nengumbiâ ge yemaen dâ amâ bo bâlismaen. ¹⁰Hilâm ârândân Yesuje hâk hilâlâm nângâm moepgât tirip are mem manmaen gârâmâ Yesuje ikiye manman âlepne nengimbo hâknenje hutuk âgâambo amâ bikñande nenekmâ Yesugât manmanje hâknenjân ekmai. ¹¹Akto nen amâ Yesugât âi memaen aregât Yesugât pat sambelem ariâk dâm aregât hâk hilâlâm nângâm bâsok momaen. Gârâmâ Yesuje wâtje aknengimbo manmaen are luâk âmbâleje hârok ekjet dâm âi humo mem manmaen. ¹²Aregât hin. Nengâlân amâ momoje âi menenekmap. Dâ yengâlân amâ manman golâje meyekmap.

¹³Ulikñân Anutugât Heak âlepne arekne luâk siâ meme agaŋdo kep keŋgu siâ kulengoep aregât bikje hin, “Biwine Anutugâlân kalân arekne hâwât nekto dowâk owâiŋeâk makyenjiwe.” hain kulengoep. Akto nen hainâk Anutugât Heak âlepne arekne meme aknengim arekne hâwât nenekto nânganmâ dowâk owâiŋeâk makyenjiwaen. ¹⁴Akto nen amâ wangât âi humo mem hâk hilâlâm nângâm hanâk dâm makyenjiwaen? Hingât. Anutuje Humo momoŋânba mem oloŋdo agalep yâkne amâ nen akto ye hainâk oloŋ nenekto agatenje Yesu olop manmâ âgâwaen hain nângâmaen. ¹⁵Anutugât han kalemne sambelembo Anutugât mepaije mem manmaigât kâmot arekai sambelemap. Arekne yengât akmâ miawakmap.

¹⁶O galalupne, aregât siâkâ makbe. Umatne miawak nengimap aregât keije yu kulengoân arekne hâknenje mem ge katmap. Hain akto amâ hanâk biwinenje amâ hilâm ârândân kârikneâk kilâkgât Anutuje tân nengumap. ¹⁷Akto nengât umatñande amâ yogan owâiŋe akto arekne egâliah umatne tatmâ kârikne akmâ âgâwiap are nengimbo ârândânjâk tatnengimap. ¹⁸Aregât nen amâ siâ me siâ hânân miawakmap are bo ekmâ manmaen. Bo. Siâ me siâ tiwâk yemap aregât eknerâm manmaen. Amâ wan me wan ekmaen are amâ yogan. Dâ bo ekmaen are amâ kârikne tatmâ yembiâp aregât aregâlâk ekmâ âsim kinmâ manmaen.

Iren hân yoganjân manmaen.

5 ¹Nen hin nângâmaen. Hâknenje amâ hân uliginenje hainare tâmbâje ire torokto Anutuje himbimân emet kârikne siâ mem peniaŋmâ nengiwiap emet are luâk bâtyenande bo mâŋgiyi aregât kinmâ kârigem kinmap. Akto kinmâ âgâwiap. ²⁻³Akto nen hinje hâknenje ire mem meaŋmaengât hâkâje akmâ bâlâk kinbâengât indem manmâ

âmâ hâknenne irakne aregât ukenne nângâm Anutugât dewunjan hâknenne irakne mem kinbaen aregât nângâenne biwinenne herone akto lâmgom manmaen. ⁴Hâknennaet uligiân manbaen ârandân tat tat urutenne ariâkgât manmaen yuyai olop manman are pandenne ariâkgât. Dâ hâk katipenne tâmbâne kotgânegât bo aknengimap. Are yendoâk irakne lugum nengimbo geâkgât aknengiwiap gât nângâenne humo akmap. Aregât momogât pat agak are manmangât patjande kawulâkgât manmaen. ⁵Wan me wan âlepne miawaknengiâkgât mem umale aknengiep i are Anutuje hain aknengim dowâk Heak katnengim lugu nengiep.

⁶Hain nângâm nângâ nângânenne kârikneâk kinmâ âgâwaen. Akto nen hâknenne olop aregât hânân manmaen amâ himbimân Humonenne olop boâk manden. ⁷Nen amâ Yesu nânganmaen dâ wan me wan dewunnenne ekmaen are amâ bo nânganmaen. ⁸Benne nen nângâ nângânenne kârikneâk kinbaen. Akto hâk ire in hepunmâ âgâm amâ Humonenne olop manbaen dâenne biwinenne sândugemap. ⁹⁻¹⁰Akto nen hârok wan me wan hânân ire mendenne aregât Kristone den makmâ kotgâ nenekbiapgât welam ginjan kinbaenan hâknenne olop hânân manmâ wan âlepne me bâleje meyiongât hâuje âlepne me bâleje nengiwiapgât manmaen amâ Kristogât kambiamne herone agâkgât ikije âi memaen. Akto mombaen sop ain amâ Yesugât kambiamne herone agâkgât kotje mem agatbaen.

Paulogât keije amâ hârokne nângani.

¹¹Akto Humonennande hâuje bâleje me âlepne nengiwiapgât aregât hamep akmâ hanâk luâk âmbâle makyengim hâwât yekmaen. Akto Anutuje wan dâep are hârok mendenne nenekmâ âlepne dâmap. Akto ye hainâk biwiyenân nângâm bunje dâi me? ¹²Akto emelâk maktân are nângâm nengât kotnenne mem agatjetgât bo maktân. Amâ hingât maktân. Luâk bâleje bikne wan me wan ekmai aregâlâk nângâmbiâ humo akmap arekne wan me wan biwinenjan tatmap are nângâmbiâ gemap. Hain akto yengâlân togomai arekne yengumbiâ amâ nengât pat nângâm den hâuje makyengim mem ge kat yekbai aregât yu kulengoân. ¹³Akto nenne ye herone akbaigât hain akmaen. Akto luâk âmbâle bâlejande nengât den nângâm hin dâyi, “Woe, Pauloma amâ sinduk akmai.” hain dâyi. Are amâ hanâk Anutugât âi mem malion aregât nângâm hain dâyi. Are amâ ukenyenjaet. Dâ nen amâ hanâk nângâ nângânenne hulaŋ agep aregât tân yenguwêrâm Anutugât âiâk mem agatbaen. ¹⁴Nen hain aktenne Kristone okot nângâ nengim han kalemne arekne nen goanjenekto nen hin nângâm heŋgemgomaen. Yesune ikije hâkjaet bo nângâm amâ nengât dosa mem moep sop ainâk nenne yâkgât akmâ hainâk moyion. ¹⁵Yesune luâk âmbâle ukenyene watbâi dâm aregât moep. Mondo Anutuje Yesu momonânba goandjo agalep aregât nen

hâknennaet bo nângâm manbaen. Amâ Yesuŋe nengât akmâ moepgât nenŋe yâkgât akmâ manbaengât moep.

¹⁶Akto ulikŋân nen hângât pat mem manminionân ain âmâ hângât nângâ nângâ watmâ Kristo âmâ luâk yânŋe dâm nângâyion. Gârâmâ hinŋe, hain bo nângâmaen. Luâk âmbâle amâ hângât nângâ nângâgât pat bo nângâyion. ¹⁷Amâ hin. Anutuŋe Kristogât akmâ âmâ irakŋe ketugunenegep. Agak meme tâmbânande katip nenguep ainba oloŋnenekmâ dâp irakŋân katnenegep. ¹⁸Are amâ Anutu konok yâkŋe nângâm heŋgem nengiep arekŋe ulikŋân nengât bâleŋe aregât kuk nengim nanŋe huŋgun aŋdo gembo kuk are yâkgâlân kato moep aregât kuk are sândugembo nâ olop biwi konok akŋet dâm oloŋ nenegep. Dâ areâk bo. Anutu olop biwi konok akbaengât den pat makyenŋimaen aregât den pat nengiep. ¹⁹Den pat aregât keiŋe hin. Anutuŋe hin nângâep, “Luâk âmbâle nâ olop biwi konok akbaen.” dâm dosayeŋe puliwiapgât Nanŋe huŋgun aŋdo gembo dosanenŋe yâkgâlân kato moep. Aregât Kristo dumnennân kilepgât den pat luâk âmbâle makyenŋiŋet dâm maknengiep. ²⁰Hain gârâmâ Kristogât akmâ lau lokom kinmâ Yesu nengât moep aregât den makyenŋimaen amâ hin. Anutu ikiŋak biwinnenŋân kinmâ luâk âmbâle yeŋgonmap aregât ye Korinti gâtŋe kulem esenŋe ire oyaŋdâi ye den ire nângâm heŋgemgom Kristo amâ nengât akmâ moepgât Anutu olop biwi konok akŋet. ²¹Akto Anutuŋe dosanenŋe bo akto luâk âmbâle âlepŋe nengonberâm Yesuŋe agak meme bâleŋe me dosa bo akmap are mem âmâ dosanenŋe yâkgâlân kato dosa luâk hain are agep. Yâkŋe hain akto benŋe agak meme âlepŋe mem malep are nengâlân miawakto Anutuŋe nenekto huragumap.

Aposoloŋe kembugât âi membiâ umatŋe siâ siâ miawakyenŋiep.

6 ¹⁻²Akto Anutuŋe makto Yesiaŋe kulemgoep bikŋe hin tatâp, “Humonenŋe hin dâep, “Nâŋe han kalemnaet sopŋe miawaktâpgât ulitniŋbiâ nângâyenŋiân. Akto heŋgemgoyenŋiân sopŋe miawaktâpgât tânyenŋuân.” dâep.”

are kulemgoep bunŋe akto Anutuŋe mem purik katnenekbiapgât sop akto nen Anutu olop den kârikŋe hin hâwâtyekne. Bâin. Uŋak amâ Anutuŋe heŋgem nenguwerâpgât sopŋe are Anutuŋe heŋgem yenŋuwerâp are hâkân akmâ bo panbai. Bo. ³Nen luâkŋe âi meme nenŋe makmâ sârekowâigât akto âi mendenŋe nen ekmâ giriŋnengiwiâigât âi ârândânâk mem âmâ luâk âmbâle dop yeŋân kâwâwân kârâwâigât bo panmaen. ⁴Bo. Nen Anutugât âi luâk manmaen nen hilâm ârândânŋ nenŋaet agak meme âlepŋe are mendenŋe luâk âmbâle hârok nenekbiâ ârândânŋ agâkgât âi bo memaen. Bo dondâ. Hin miawak nengimbo âi hanâk mendenŋe nenekbiâ ârândânŋ akmap. Umatŋe bâleŋe dondâ akto âiŋe humo akto wan me wan hâkoko olowâk are amâ bo hâkân

akmaen. ⁵Akto gasaŋe bugâŋe nengumai akto kala busiân kat nenekmai akto ândenengim kot bâleŋe nengonmai, akto âi humo mem me sot bâlâk manmâ asiŋ bo yemaen, ⁶arekŋe miawak nengimbo hanâk dâm âiâk mem agak meme âlepŋeâk mem âmâ nâŋgâ nâŋgâ âlepŋe are memaen. Akto kuk dowâk bo akmaen. Akto luâk âmbâle hârok agak meme âlepŋe akyeŋgim heŋgemgomaen. Akto Anutugât Heak kârikŋe arekŋe meme aknengimbo biwi konok akmâ manmaen. ⁷Den bunŋeâk lau elek bo maktenŋe Anutugât kârikŋe miawakmap. Hain aktenŋe luâk âmbâle yânŋe nenekbiâ ârândâŋ akmap. Akto areâk bo. Tembe lokeŋe yeŋguwerâm akmâ unam tâwât mem arimai nenŋe hainâk bânneŋe biken ain agak meme âlepŋe mem Anutugât kârikŋân kinmâ makyeŋgimaen. ⁸Akto luâk âmbâle bikŋe agak memenenŋe ekmâ ukenŋe nâŋgâm kotnenŋe mem agatmai. Dâ siânbaŋe nenekbiâ bâlimbo kotnenŋe mem ge katmâ den bâleŋe magaŋgi nengimai. Akto nengât den bunŋe are siânbaŋe nâŋgâm hiaŋgimai dâmai. ⁹Akto hânân luâk âmbâleŋe bonâŋgâ nengimai. Dâ Anutuŋe amâ nâŋgâ nengimap. Akto umatŋe humo miawakto bâsok mondenŋe ainâk Anutuŋe meme aknengimbo âlepŋe manmaen. Akto gasalupnenŋande moŋet dâm tâk dâtâ dâtâŋe ore nenekbiâ Anutuŋe damunnenŋe akto bo moyion. ¹⁰Nen okot umburuk aknengiŋande hanâk biwi kauân manmaen. Umburukŋe hanâk luâk biwirâ heŋgemyeŋgumaen. Siâ me siâ mesakmaen amâ hanâk unsambe humo olop manmaen.

¹¹O galalupne Korinti gâtŋe, nenŋe tek tekŋân makmaen amâ ye okot dondâ akyeŋgimaen. ¹²Akto biwinenŋe bo gangerâmaen. Dâ yeŋe amâ biwiyenŋe gangerâmai aregât nen olop agak memenenŋe konok bo aktâp. ¹³Akto aponŋe nanlupyenŋe makyeŋgimai dop hainâk hin makyeŋgiwe. Nen agak meme wan me wan ire akyeŋgimaen aregât yekâ hainâk nen okot âlep nâŋgâ nengiwei.

Bâleŋe akto âlepŋe gala konok bo akbat.

¹⁴O galalupne, ye amâ luâk âmbâle biwiyenŋe Yesugâlân bo kali are yeŋgât agak meme are amâ siânŋe ye yâk olop biwi konok bo akbei. Akto agak meme âlepŋe akto bâleŋe amâ dopyetŋe konok mon? Akto hilâm hândâk amâ dopyetŋe konok mon? ¹⁵Haingât Kristogât gasa kautŋe olop gain gain han konok akbiandat? Me Anutu nâŋgaŋmapŋe Anutu bo nâŋgaŋmap are gain gain ârândâŋ akbat. Bo. ¹⁶Akto nen amâ Anutugât emet âlepŋe hainare akmaen aregât nen me luâk siânŋe lâpiogât kotŋe mem agatmâ are olop biwi konok bo akmaen. Akto nen amâ Anutu manman Amboŋaet emet âlepŋe aregât keiŋe makbe. Ulikŋân Anutuŋe makto Propete bikŋande hin kulemgoyi,

“Nâŋgât kâmolân gâtŋe ye olop tatmâ hutyeŋân bam gutbaen.

Akto nâ yeŋgât damunyeŋe akbian. Akto ye nâŋgât kâmolân

manbai. ¹⁷Aregât nângât den bo nângâniñmai are hepunyekmâ yeñeâk manbei. Akto siâ me siâ bâleñe are mem bo howaiwai. Bo howaimbiâ âmâ âlepñe meyektere nângâlân dewatim manbai. ¹⁸Hain akbiâ nâñe yengât Eweyeñe akbian. Akto nâñe ye nan baratlupnerâm yeñgonbian.” dâep. Humoñe hain dâep.

Pauloñe Korinti yengât pat nângâm biwiñe heroñe agep.

7 ¹Galalupne, Anutuñe makmâ kalep ire nângâm hengemgom hâknenne akto biwinenjaet helen are hepunmâ Anutugât hamep akmâ agak meme âlepñe huragumap are membaen.

²Han nângâ nângâyene bo gangerâwei. Nen ulikñânbak luâk âmbâle bo akmâ bâliyion akto biwiyeñe bo mem helen akyeñgiyion. Akto siâ me siâ bo kâmbu meyeñgiyion aregât ye nengât nângâm biwiyeñande nengât okot âlep nângâwei. ³Akto nâ ye hâkyeñe tunmâ bo maktân. Bo. Nâ emelâk hin maktân. Nen yengât okot âlep nângâmaen. Aregât umatñe miawakto bâsok mombiâ âmâ âlepñe nen gai hainâk bâsok mombaen. Akto wan me wan kârikñe nângâm heroñe akbiâ nen âkâ hainâk heroñe akbaen. ⁴Ye biwiyeñe Yesugâlân kali hainâk manmâ âgâwai aregât agak memeyenjaet luâk âmbâle makyengim âmâ bo anjun anjiman. Akto nâ umatñe hinñe miawak niñdo yengât pat nângâm mârune humo nângân aregât biwine sândugemap.

⁵Galalupne, umatñe âgâlân miawaknengiep aregât keiñe makyengire nângâñet. Nen Makedonia hânân ain ari malion. Ain mandenñe nengâlân umatñe wan me wan dondâ nengâlân miawakto hâknenne bo hutuk âgâep. Akto hâknennân kuk humo miawaknengimbo biwinenñe hamep agep. ⁶Hain aktenñe Anutuñe luâk âmbâle biwiyeñe umatñe are mem yeukñe ketugumap arekñe nengât biwinenñe sândugeâk dâm Tito huñgun anjo togom nengât biwinenñe mem giep. ⁷Akto Titone nengâlân togom yeñe gala agañi aregât den pat maknengimbo nângâenñe biwinenñe sândugiep. Akto Tito togom yengât den pat maknengiep amâ hin. Yeñe nâ nekberâm kârikñe akmâ tatâi akto bâleñe agi aregât biwiyeñe indiep, akto nângât den amâ âlepñerâm nângât den pat are nângâne dâm magi aregât den pat maknengimbo nângâenñe nune biwine sândugiep.

⁸O galalupne, nâ âgâlân yengât kulem esenñe kulemgom katere yengâlân togoep arekñe biwiyeñe mem bâlimbo nângâre âlepñe agep. Âgâlân kulem esenñe pup pup oyañi ainâk kulem esenñe arekñe biwi umat ketuguyegep aregât nâkai biwine umatñe agep. Dâ hinñe bâleñeyeñe makmâ miawakmâ hepunmâ han biwiyeñe purik kali aregât nângâm heroñe aktân. ⁹Akto nâ yengât biwi umat aregât heroñe bo âgân. Bo. Nen âmâ nângâ nângâyene âlepñe agâkgât Yesugât den pat makyengiyion amâ Anutu ikinjak biwi umat ire mem agat yengimbo

bâleŋe yeŋe makmâ miawakmâ hanyeŋe purik kali are nâŋgâm herone akmâ mâruân. Amâ dennenjande bo mem bâliyegepgât. ¹⁰Akto agak meme iregâlâk Anutuŋe makto umatŋe miawakmap arekŋe biwi umat mem miawakto bâleŋe nenŋe makmâ miawaktenŋe Anutuŋe mem heŋgemgo nenekmap are nâŋgâm biwi umat amâ âlepeŋe dâm nâŋgâmaen. Amâ siân nâŋgâenŋe bo bâliwiâp. Dâ hângât luâk biwiyeŋe umatŋe akto bâleŋeyeŋe bo makmâ miawakbiâ amâ momogât dâp miawak yeŋgimap. ¹¹Ekŋet. Biwi bâle owâiŋande yeŋgâlân bunŋe dondâŋe umalâk mem miawagep arekŋe wan akyeŋgiep? Arekŋeak hâwât yekto Anutugât hamep akbiâ biwiyeŋe indembo agatmâ, “Paulo nengâlân togom heŋgem nenguâk.” dâm den heŋgemgoyi. Akto arekŋeak goaŋ yekto luâk bâleŋe agep are kukdâ aŋi. Hain akbiâ agak memeyeŋe âmâ tekteknân hain miawakto ârândâŋ agep. ¹²Akto kulem esenŋe kulemgore oyaŋi are nâ luâk siâ akmâ bâlimbo aregât bo kulemgoân. Akto nâ luâk bâleŋe miep aregât bo kulemgoân. Bo. Anutugât dewunŋân yeŋgât hin kulemgoân, yeŋe nengât akmâ biwiyeŋe humo yemap are nâŋgâŋetgât kulemgoân. ¹³Aregât miawagâk dâm kulemgore oyaŋmâ nengât biwinenŋande herone dondâ akto nâŋgâm herone dondâ agion. Herone akmâ biwinenŋe sândugiep.

Korinti gâtŋande Tito biwi âlepe agaŋi.

Akto areâk bo. Yeŋe Tito gala agaŋbiâ biwiŋe hutuk âgâep. Hain akto Titone hepun yekmâ nengâlân togom den are maknengimbo herone dondâ agion. ¹⁴Ulikŋân nâŋe Tito magaŋmâ yeŋgât agak meme âlepeŋe aregât pat magaŋân. Hain magaŋdere hepun nekmâ yeŋgâlân arimbo yeŋgât agak memeyeŋe magaŋân are bunŋe hainâk akniŋi dâm purik katmâ togom makniŋep. Hain makto nâŋe Tito magaŋân ina bunŋe agep aregât bo aŋun aŋiân. ¹⁵Akto Titone yeŋe hârok yâkgât hamep akmâ dowâk launŋe lokoyi aregât nâŋgâm yeŋgât herone dondâ nâŋgâmap. ¹⁶Aregât yeŋgât keiyeŋe nâŋgâre bunŋe akbiapgât pat nâŋgâm herone aktân.

Makedonia gâtŋande puli kali aregât den.

8 ¹Galalupne, hinŋe Anutuŋe ikiye kâmot Makedonia hânân manmai are damunyeŋe akto wan me wan miawakyeŋgiep aregât den pat makyeŋgire nâŋgâŋet. ²⁻³Akto âgâlân Makedonia luâk âmbâle biwiyeŋe Yesugâlân kali are umburuk dondâ mali. Hain akmâ herone humo agi. Hain akmâ Yesugât kâmot siâ umburuk dondâ mali are yeŋgât den pat nâŋgâm okotyene nâŋgâyeŋgim tâwât dewunŋe han owâiŋeâk kârikŋe yeŋgât dop are ewangim katmâ menduguyi. Hain akbiâ umburuk dondâ miawak yeŋgiep. ⁴Hain akto, “Hanâk kepia hârok hain agi aregât nen âkai âi are mem Anutugât kâmot umburuk dondâ

mandâi are tân yenguenŋe ârândân akbiap.” dâm hâwât nenekbiâ yâk yengât wan me wan hârok mem arim yengiyion. ⁵Akto nen ulikŋân hin nânġâyion, “Makedonia gâtŋe umburuk mandâi areyengât wan me wan are getegâk katbai.” dâm nânġâyion. Dâ yâk Anutu Humonenŋe dâmai aregât launenŋe lokom wan me wan hârok kali. ⁶Hainare gârâmâ Tito han kalem âi ire keiŋe kalep are goanŋenŋe ye hutyenŋân wan me wan potatmâ kali aregât âi âlepŋe are mem metewiap. ⁷Akto ye agak meme bikŋe emelâk âlepŋe dondâ akmai amâ hin. Biwiyeŋe Anutugâlân katbiâ tato nânġâ nânġâ yeŋe emelâk humo akto den pat âlepŋe makyengimai. Akto Anutugât âi memberâm kârikŋe dondâ akmâ nen okot nânġâ nengim akmai. Akto aregât hainâk agak meme âlepŋe dondâ akmâ âi ire mem âmâ tâwât dewunŋe katmâ menduguwei.

Korinti gâtŋande puli makmâ hâreyi are mem metenjetgât magep.

⁸Akto yu maktân are den kârikŋe katmâ bo hâwâtyektân. Nâ yengât han kalem gain gain yendâp akto bikŋande Anutugât pat akmâ âi mem manmai aregât keiŋe miawagâkgât maktân. ⁹Akto areâk bo. Humonenŋe Yesu Kristo Eweŋe olop manmâ kotŋe siâ siâŋe hârok dondâ mem malep arekŋe okot nânġâ nengim hanâk dâm hânân gem luâk umburuk hainare akmâ malep. Hain akto âmâ ye siâ siâ dondâ membaigât dâp miawakyengiep. ¹⁰Ye hin akbiâ ârândân akbiapgât hin nânġân. Ye hombaŋ amukŋân tâwât dewunŋe nenŋe katbaen dâyi aregât hinŋe âi are mem metewei. ¹¹Ulikŋân âi iregât ukenŋe nânġâyî aregât ye dop yeŋânâk katmâ membiâ tâwât dewunŋe huragumbo umburuk dondâ arekŋe membai ain âmâ âiyeŋe bo akbiap. ¹²Akto ye hain akmâ wan me wan tatyengîap aregât dopyeŋânâk katbiâ Anutuŋe agak meme aregât ukenŋe nânġâwiap. Dâ ye wan me wan bo tat yengîap aregât Anutuŋe bo hâwât yekto katbai. Dopyeŋân katbiâ Anutuŋe ekto huraguwiâp. ¹³Akto ye wan me wan tatyengîap a hârok katmâ yengimbiâ siânbaŋe dondâ akbiâ umatŋe miawak yengiwîap aregât bo kulemgoân. Bo. Ye akto siânbaŋe hârok dop konok akbaigât kulemgoen. ¹⁴Akto hinŋe ye Yesugât kâmot hârok ârândânâk tatengât nânġâm uŋak yeŋe yâk yengimbiâ âmâ benŋe siân yâkŋe wan me wan tân yenguwai are yengimbiâ ye membai. Agak meme ain âmâ ârândânâk akbai. ¹⁵Akto aregât Anutuŋe makto Moseŋe hin kulemgoep, “Luâk siâ sot dondâ miep are unsambeŋe bo akto âmâ ârândân agep. Dâ siâ getek miep are gai umburuk bo akmâ âmâ ârândân agep.” Akto den bunŋe agâkgât ye yengât bikŋe are mem yengîet.

Tito akto galalogâtŋe okot âlep akyengîetgât magep.

¹⁶Akto nâŋe yengât akmâ han kalem nânġâyengîân. Anutuŋe dop hainâk okot âlepgât gala tân agu agu aregât âi Titogât biwiŋân totokombo biwiŋe agalep aregât Anutu mepaiŋe mendân. ¹⁷Aregât gâ

ari Korinti gâtŋe yekben dâm maganŋenŋe âi aregât ukenŋe dondâ nânŋæp. Aregât Anutugât mepaiŋe mene. ¹⁸Akto nenŋe galalogâtnenŋe lâuwâ siâ hungun yetkire olop ariwai. Siâ amâ Yesugât kâmot hârokŋe, “Luâk ire den pat âlepŋe maknengimbo ektenŋe dâtŋe akmap.” dâmai. ¹⁹Anutugât kâmotŋe luâk are yâk âmâ okot kaugât puli mem ariwaigât âi tânnenguâkgât mem kali. Âi are Kembu nânŋanŋmâ biwi owâiâk memaen. ²⁰⁻²¹Akto nen Humonenŋaet dewunŋân âlepŋe agâkgât konok âi ire bo memaen. Akto luâk âmbâle siâŋe pei nenekbâigât Anutugât pat dâm puli katmai âi are luâk âmbâle yeŋgât dewunyeŋân mem manmaen. Aregât siâŋe nenekmâ makmâ sârekowâigât puli humo are ârândânŋak yeŋgiwaen. ²²Haingât galanenŋe siâ yâk olop ariwai yâk âmâ hilâm dondâ âi wan me wan dop koenŋe âi miep are âlepŋe akmap. Akto hinŋe yâkŋe âmâ ye nengât launenŋe dowâk lokomai are yekberâm aktâp. ²³Akto galane Tito âmâ tân naguep arekŋe tân yeŋgumap. Akto luâk lâuwâ olop ariwai are Yesugât kâmot yâkŋe âi miet dâm hungun yetkimbiâ âi membela luâk âmbâle dondâ yelekmâ Kristogât kotŋe mem agatmai. ²⁴Aregât yâkŋe ye penâyengimbiân amâ okot âlepgât tân yeŋguwei. Akto yeŋe agak meme âlepŋe memai aregât keiyeŋe yâk makyenŋienŋe nânŋâyî den are bunŋe agâkgât ye tân yeŋgumbiâ Yesugât kâmot hârokŋe nânŋâmbiâ ârândânŋ akbiâp.

Puli katmâ manŋetgât makyenŋiep.

9 ¹⁻²Akto nânŋe Yesugât kâmot Makedonia hânân mandâi are hin makyenŋiân. Korinti Akaia hânân gâtŋe hombaŋ ulikŋân tâwât dewunŋe katberâm ukenŋe nânŋâyî. Hain dâm makyenŋire agak memeyeŋe nânŋâm hainâk tâwât dewunŋe katberâm ukenŋe nânŋâyî. Aregât yeŋgât biwiyenŋe âi iregât ukenŋe agâkgât lâuwânŋe bo kulemgowerân. ³Gârâmâ nânŋe Yesugât kâmot Makedonia hânân manmai are hin makyenŋiân, Korinti gâtŋe emelâk wan me wan potatmâ katberâm agi dâm galalupne hungun yeŋgire togom agak memeyeŋe yekbai. Yekbiâ nânŋât den bunŋe akto heronŋe akbaen are miawagâkgât wan me wan nânŋâm heŋgemgoweï. ⁴Dâ Makedonia gâtŋe siâ nâ olop togom yekbiâ bo heŋgem aguwai âmâ nâ gain gain akbaen? Nâ den magân are bunŋe bo akbai aregât aŋun aŋgiwaen. Akto yekâ hainâk aŋun aŋgiwai. ⁵Aregât hinŋe galalupne bikŋe soŋ hungun yeŋgire yeŋgâlân togom okot âlepgât tâwât dewunŋe katbaen dâm makmâ hâreyi are bunŋe agâk dâm hâwât yekbai. Hain akmâ puliyeŋe bikŋe potatmâ katbiâ talep are hamiŋân nunak yeŋgâlân togom tâwât dewunŋe yeŋe emelâk menduguyi are katŋet dâre dowâk owâiŋeâk katbai. Hain akbiâ mem arim yeŋgiwian. Are âmâ bo hâwât yekbiangât.

⁶Hin nânŋâyeyewegât maktân. Luâk siâ âigât hâkânŋ akmâ siâ getegâk kâmetmâ âmâ sot bunŋe yendoân getek mem manbiap. Dâ luâk siâŋe âi

kalam umatŋe manbiapŋe bunŋe sopŋân umatŋeâk mem nembiap. ⁷Akto ye siâkâ siâkâ ikiŋeâk ikiŋeâk biwiyenân nânŋâm heŋgemgowe. Aregât yeŋe yeŋgâlân bikŋe bo hâwât yekbai. Anutuŋe luâk âmbâle yeŋgiwaigât ukenŋe nânŋâmai are okot âlep akmâ tân yeŋgumap. Aregât bo hâwât yekbiâ siâkâ ikiŋak ikiŋak ukenŋe nânŋâm katbei. ⁸Akto Anutuŋe han kalemŋaet akmâ wan me wan yeŋgimbo mem sambelem manbai aregât hinŋe hilâm ârândânŋ wan me wan yeŋgâlân tatâp are potatmâ bikŋeâk âi âlepŋe siâ yeŋgiwaigât âiyeŋe âlepŋe sambelewiap. Are miawagâkgât Anutuŋe bo pâpkomap. ⁹Aregât keiŋe Anutuŋe makto luâk siânŋe hin kulengoep,

“Luâk âmbâle bikŋande sot me wan me wan yeŋgimbiâ âmâ Anutuŋe agak meme âlepŋaet meme akyeŋgimbo agak meme âlepŋe akmâ âgâm manbai.” hain kulengoep.

¹⁰Anutuŋe han kalem akmâ kalam amboŋe alekŋe waŋmap me sot bunŋe me wan me wan aknengimap arekŋe yekai âi kalam kâmetgât alekŋe peniaŋmâ yeŋgim yeŋgât agak meme âlepŋe sambeleâk dâm meme akyeŋgimbo ¹¹hokboâk hokboâk han kalem akmâ wan me wan potatmâ katbiâ tato are nenŋe mem Anutugât kâmot umburuk are yeŋgienŋe mem âlepŋe manmâ Anutu okot âlep agaŋmâ mepai meañbai.

¹²Galama, yeŋe Anutugât kâmot wan me wan bo tatyenŋiâp are yeŋgimbiâ âiyeŋe ârândânŋ aktâp. Gârâmâ areâk bo. Yeŋgiyiân ain bikŋande agak memeyeŋe ekmâ Anutu mepaiŋe mem manbiâ Anutu gâlân ârândânŋ akmâ âgâwiap. ¹³Hain akto ye Kristogât den pat âlep bo heambukmaigât lauŋe lokomai. Aregât keiŋe han kalem yeŋande mem miawakto Yerusalem kepia gâtŋe akto Yesugât kâmot bikŋe hârok yeŋgât han kalam agak memeyeŋe ekmâ Anutu mepaiŋe mem heronŋe agaŋbai. ¹⁴Hain akmâ Anutuŋe yeŋgât han kalem ewangimapeŋe damunyeŋe akmapgât ekmâ han biwiyenande hikoyekmâ kinmâ yeŋgât akmâ Anutu ulilaŋbai. ¹⁵Galama, Anutu han kalemŋe are gain gain makmâ miawakbaen? Aregât hanâk yei dâm mepaiŋe mem magaŋmâ âgâwaen.

Anutugât tembe saut lokom yeŋgumaen.

10 ¹O galalupne, Kristoŋe amâ lumbe yeukŋe akyeŋgimbo yâkgât wâtŋân kinmâ yeukŋe akyeŋgiman. Aregât yeŋgât bikŋande hin dâyi, “Woe, Paulo amâ han lâuwâ akmâ togom benŋe yeukŋe aknengimap. Dâ kâlewângen manmâ amâ peinenekmâ kulengoep.” ²Aregât siân togom peiyekbian. Dâ den are bo agâk dâm amâ dowâk agak memeyeŋe heŋgemgowe. Hain bo akbiâ amâ luâk bikŋande, “Pauloma amâ hânŋât nânŋâ nânŋâ watmai.” dâyi aregât denyeŋe kom miwindik yekbian. ³Akto nenŋe hânân bam gutmaen. Dâ amâ hânŋât luâkŋe agumai hain bo agumaen. ⁴Akto hânŋât luâk tembe saut lokom yeŋgumai. Dâ nen amâ hain bo akmaen. Nen amâ Anutugât wâtŋân

kinmâ Bâleŋe Amboŋe akto yâkgât sinduk baniara are yenguwêrâm manmaen. ⁵Aregât arim luâk bikŋe Anutugât bo nâŋgâ aŋberâm akmai are arim makyengienŋe nâŋgâm ukenŋe bo akmai. Akto pâlâmŋe akmai. Akto luâk bikŋe Anutugât hâkân akmâ Anutugât den bo lokomai are agak meme âlepŋe akŋet dâm âi humo mem hâwât yekmâ makyengimaen. Amâ luâk âmbâle bikŋande hângâlâk nâŋgâmai are Kristoŋe damunyeŋe agâkgât makyengimaen. ⁶Akto yengâlân gâtŋe bikŋande hinŋe launenŋe bo lokomai arekŋe kulem esenŋe ire oyaŋmâ agak meme âlepŋe akbai. Dâ bikŋande den nenŋe hâkân akmâ hângâlâk nâŋgâm manmâ âgâwai are nenŋe togom den makyengim miwindik yekbaen.

Luâk bikŋande Paulogât nâŋgâmbiâ giep.

⁷Wan me wan siâ yu miawaktâp are ekŋet. Akto yengâlân gâtŋe bikŋande hin dâyi, “Kristoŋe emelâk damunnenŋe akmap.” dâyi. Luâk hain dâyi are hin makyengire nâŋgâŋet. Kristoŋe ye damunyeŋe akmap hainâk nen damun nenŋe akmap. ⁸Akto areâk bo. Humoŋe hin maknengiep, “Korinti gâtŋe nâŋgât hârogâk nâŋgâwai.” dâm damun akŋetgât âi nengiep. Akto gulip akyengiwen dâm bo nengiep. Akto nâŋgât âi aregât âi mendere Anutuŋe ekto ârândân akmap aregât kotne bo mem ge katbei. Akto bo aŋun aŋgiân. ⁹Gârâmâ kulemgore ekmâ hamewakŋetgât yu bo kulemgoân. Bo. ¹⁰Akto yengâlân gâtŋe bikŋande nâŋgâ yâkgât hin dâyi, “Woe, Pauloŋe den umatŋe kulem esenŋân kulemgom kato oyaŋdenŋe dâtŋe akmap. Dâ ikinjak togom maknengimbo âmâ den are nâŋgâenŋe âmâ yeukŋe akmâ yânŋe akmap.” nâŋgât hain dâyi. ¹¹Aregât siân yengâlân togowianân âmâ den umatŋe kulem esenŋân kulemgoân are hainâk launân makyengire nâŋgâmbiâ dâtŋe akto hamep akbai. ¹²Akto yeŋe hin akmai. Ye yeŋe dopyeŋânâk manmai. Yengâlân gâtŋe konokŋe amâ siâgât nâŋgâm agak meme are dop agumap. Hain akmâ kotyeŋe mem agatmâ yeŋaet nâŋgâ aŋgimbiâ humo akmap. Aregât ye sinduk akmai nâŋgân. Dâ nen âmâ hain bo akmaen akto nen yengât dop bo memaen.

¹³Akto nenŋaet dop horat aregenâk arim makyengimaen. Nen Anutuŋe âi nengiep aregâlâk nâŋgâm ari makyengimaen. Anutuŋe âi are âmâ hânŋe hânŋe hârok potatmâ nengiep. Ain horalân makyengimaen. Akto hainâk ye makyengiwaen aregât âi nengiep. Gârâmâ aregât kotnenŋe bo mem agatmaen. ¹⁴Ulikŋân dowâk Anutugât launŋe lokom kâlewângenba dowâk yengâlân togom makyengienŋe Yesugât keiŋe pup pup nâŋgâyi aregât âi memaengât hâk mem agat agatgât den bo makmâ sambelemaen. Dâ togom bo makyengiân dâine dennenŋe bunŋe bo akbop. ¹⁵Gârâmâ âi are bo mem meteyion aregât luâk bikŋande âi mem meteyi yâk yengât âiân hanâk watmâ kinmâ aregât hâknenŋe bo mem agatmaen. Bo. Ye hanyenande Yesu Kristo nâŋgaŋmâ kepilâm âgâmbiâ âmâ benŋe yengât

akmâ âinenŋe mendenŋe humolem âgâkgât bundâk hannenŋe aregât kindo manmaen. ¹⁶Aregât luâk âmbâle hamiyenŋangen manmai yâk yengâlân den pat âlep makmâ ariwaen. Dâ luâk siâgât âi bunŋe mem kinmâ mem metiep aregât âgâ âgâŋe bo akbaen. ¹⁷Aregât keiŋe Anutugât kulemŋe hin maktâp, “Luâk siâ egâlianŋ den makmâ âgâ âgâŋe akberâm âmâ benŋe Kembangât akmâ âgâ âgâgât makbiâp.” ¹⁸Akto areâk bo. Luâk âmbâle yeŋaet kotyeŋe mem agatbai are amâ Anutuŋe luâk âmbâle yânŋe dâm yekto gemap. Dâ Humoŋe luâk âmbâle bikŋe meyekmap are amâ Humoŋe yekmâ luâk âmbâle âlepŋe dâm yekto huragumap.

Pauloŋe ikiŋe keiŋe makyenŋiep.

11 ¹O galalupne, luâk yengâlai togom kotyeŋe mem agatmai are yengât makyenŋiwe. Yâkŋe nânŋât kotne mem ge katmai aregât nunaet keine makyenŋire yeŋe nânŋâm yâk yengât keiyeŋe nânŋâmbiâ yânŋe akbiâp. Dâ keine maktere nânŋâ yâkgât sinduk akmap dâwai amâ hanâk makbe. ²Anutuŋe yengât okot akmâ nânŋâ nânŋâŋe humo katmâ nânŋâlân togoŋet dâm yeŋgonmap. Agak meme aregât dâm nânŋe yengât nânŋâmâk akman aregât luâk siâŋe ikiŋe âmbâle dâtâŋe âlepŋe memberâm nânŋâmap dop hainâk ye Kristogât dâtâŋe aregât meyegâk dâm âi yengât hutyeŋân âi mem hâk hilâlâm kakŋân malân. ³Gârâmâ ulikŋân niambi mulum humo arekŋe yoŋâk togom Ewa hianŋiep dop hainâk luâk hinŋe yengâlân togoyi arekŋe agak memeyeŋe âlepŋe are akto Kristo okot âlep agaŋmâ denŋe lokom kinmai are gulip komberâm nânŋâ nânŋâyeye akto han biwiyeye heyenŋiwerâm akmai are nânŋâre biwine dondâ bâliâp. ⁴Akto luâk arekŋe Yesugât keiŋe makyenŋimai aregât hâkâŋ akmâ Yesu siâgât den makyenŋim amâ Anutugât Heak kârikŋande kautyeŋân miep aregât wâtŋân bo kinmâ hianŋi den makyenŋimbiâ dowâk nânŋâyi. Den pat are nânŋâre umatŋe humo miawaktâp. ⁵O galalupne, hianŋi luâk arekŋe hin dâmai, “Nen amâ Aposolo hârok ewangi yekmaen.” dâmai aregât nâ Aposolo ire amukyengân bo manman aten. ⁶Nâmâ den makmakgât keiŋe siâŋe bo hekatniŋdo makman. Gârâmâ nânŋâ nânŋâne amâ âlepŋe. Aregât keiŋe hin me hain makyenŋienŋe nânŋâm meteyi.

⁷Dâ nânŋe yengâlân togom Anutugât keiŋe makyenŋiân ainâk ye wan me wangât bo ulit yeŋiân. Ye umatŋân manbâi dâm yân togom makyenŋiân. Aregât yeŋe nânŋât nânŋâniŋbiâ geâp mon? ⁸Bo. Nâmâ tânyenŋuwerâm amâ Yesugât kâmotŋe siângen manmai yâk ulityenŋienŋe niŋbiâ are mem manmâ ye makyenŋiyion. ⁹Akto hutyeŋân mandere ain siâ me siâgât umburukŋe akniŋdoân amâ umatŋe bo yeŋiân. Bo. Yesugât kâmot Makedonia hânân manmai arekŋe togom wan me wan niŋi. Aregât umat bo yeŋgire amâ owâiŋân mali. Nâ hain agân aregât nânŋâre âlepŋe aktâpgât hain akbian. ¹⁰Aregât den pat

yengâlân sambeleâk dâm akto Akaia hânân hainâk sambeleâk dâm Kristo dewunġân kinmâ Paulo bunġe maktâp dânetġât ya kulemgoân. ¹¹Aregât keiġe amâ nâġe okot bo nâġġâyengġim kotne mem agatman me? Hain bo. Nâġe Anutugât dewunġân kinmâ hain dâm okot dondâ nâġġâ yengġiman.

¹²Akto hianġi luâk arekġe yeġaet nâġġanġimbiâ humo akto hin dâmai, “Anutuġe Pauloma wâtġe akyengġimbo âi memai hainâk nen gai wâtġe aknengġimbo âi memaen.” hain dâmai arewa den hianġi miawakto nâġġâġet dâm nunaet keine kulemgom metewe. ¹³Hianġi luâk are amâ Aposolo nengâlân gâtġe bo. Yâkġe nen Aposolo âi memaen dâm hianġim âi hanâk hanâk mem hianġim Kristogât âi dâmai. ¹⁴Akto Niambi hainâk akmâ henengiwerâm iġiġaet hâkġe mem purik katmâ aġelo pagaleġe amboġe hainare akmap. ¹⁵Aregât Niambigât âi luâk hâkyeġe mem purik dâm, “Nen agak meme âlepġeâk akmaen.” dâm hianġim hainâk akmâ heyengġiwerâm akmai. Hain akmai aregât hâmbâi Anutuġe wan me wan memai aregât agak memeyeġe dopyeġân akyengġiwiap.

Paulogât kakġân umatġe humo miawagep.

¹⁶Maktân aregât gaetġe maktere nâġġât den are nâġġâmbiâ nâ luâk kopa hin are bo akbian. Dâ hanâk makberâm amâ keine mem miawaktere nâġġâniġbiâ hâknaet bâlensiâ makmâ mem agatbe. ¹⁷Dâ den ire makberân amâ Kembugât lau bo makberân. Nunaet hâknaet mem agat agat gât hanâk sinduk denġe hainare makberân. ¹⁸Luâk dondâġe hânġât nâġġâ nâġġâyeye watmâ hâk mem agat agat den makmaigât nâ hainâk yu makberân. ¹⁹Yeġe nâġġâ nâġġâyeye nâġġâmbiâ humo akmapgât hianġi luâk yengâlân togomai are dowâk nâġġâ yengġim maġġan yekmai. Aregât nâ hainâk den hembalik makyengġire dowâk maġġan nekbai me? ²⁰Akto siâġe togom âi yengġim hâkânġeġe akmâ ondopyeġe hogom yengât nâġġâmbiâ gembo bâleġe akyengġimbiâ amâ yeġe âlepġe dâm maġġan yekmai. ²¹Akto nâmâ yeukġe akmâ maġġan yekman aregât hâkânġ akmâ heniġmai. Âlepġe nâ hainâk kotne mem agatmâ makyengġire dowâk nâġġâ niġbai me? Hianġi luâk are wan me wan akmâ manmai. Nâkai hainâk akbom. ²²Yâk, “Nen amâ Yuda gâtġe kotnenġe siâ Hebraioâk tiġ tiġ dâm makmaen.” dâmai. Akto nâkai hainâk Hebraio yengâlân gâtġe. Akto yâk, “Nen amâ Israegât hakulupġe.” dâmai nâkai hainâk makman. Akto yâk, “Nen amâ Abrahamgât hakulupġe manden.” dâmai nâkai hainâk manman. ²³Yâk, “Nen amâ Kristogât âi luâk akmaen.” dâmai. Benġe aregât nâkai hain akmâ hin makman, “Kristogât âiân nâġe hârok yâk ewangiyekman.” hain makman amâ nune ukennaet bo maktân. Yeġe hâwât nekbiâ aregât sinduk akmai hain akmâ maktân. Akto areâk bo. Âi humo mem ewangiyekman. Akto âi iregât kala busi kâlegen katnekbiâ bo yeugeminiân aregât nâġe ewangiyekman. Luâk dondâġe bugâġe nugumbiâ momberâm

akman. ²⁴Akto Yuda luâk yengât humomolupyejande tâk dâtâ dâtâje haminân orem orem pan nekbiâ sop 39 agep a hamiñan hainâk hainâk akbiâ momerâk agep. ²⁵Akto sop âlâwu bugâ meân. Akto siân kâtje panmâ nuguyi. Akto sop âlâwu arim arim makyengîan sop ain haruân wanja bâlimbo haruân geân. Akto aregât hutñan hilâm konok akto hândâk konok haru kakñan bam gutmâ malân. ²⁶Akto hilâm dondâ dâp kâlêwângen manmâ togoân. Akto tu humo hâtikoân ain âmâ bo akberâm agân akto dâwân mandere luâk kâmburâ bâleñande nuguwerâm akbiâ nângâyekmâ malân. Akto nângât kâmolân Yuda luâk galalupnande mem bâli nekberâm agi. Akto Yuda luâk bo arekñe mem bâli nekberâm agi. Akto kepia humoân âgâre hainâk kepia humoñe mem bâli nekberâm agi. Akto kepia hepunmâ hân pumângen arire ainâk luâk bikñande mem bâli nekberâm agi. Akto haru hâtikore ainâk bâleñe miawakniñep. Akto luâk bikñande nen Yesugât kâmolân gâtje dâm heniñbiâ mem manjan yektere ainâk mem bâli nekberâm agi. ²⁷Akto areâk bo. Âi humo mem hâk hilâlâm dondâ nângâm hândâk âi mem asiñ âlepñe bo yem sotgât mopne agu agu tatminiân. Akto tugât momberâm agân. Akto seru niñdo hâk pekegât umburuk agân. ²⁸Akto areâk bo. Hilâm ârândân luâk âmbâle Yesugâlân biwiyeñe kali are nângâ nângâyene bâliwop dâm damunyeñe akberâm hanokoakmâ nângâmâk dondâ nângân. Akto âi humo meân. ²⁹Hain akmâ Yesugât kâmolân gâtje siâñe yeukñe akto nâkai yâkgât pat nângâre biwine gemap. Me Niambiñe siâ biwiñe oloñdo dosa akto benje nâ biwine umatje dondâ akto nângân.

³⁰Akto nâ aregât wan arekñaetne makmâ humolewian? Manmanne yeukñe miawagâkgât âlepñe maktere ârândân akbiap. ³¹Akto Anutu Humonenñe Yesu aregât Eweñe kotje tatmâ âgâwiap yâkgât kotje mem agatne yâk âmâ nâ bo hiangiân nângâp. ³²Akto wan siâñe nângât yeukñe miawakniñep aregât makbe. Ire ulikñan Damasko kepia agân. Agâm kindere luâk kotdâ siâ kotje Areta yâkgât kiap akto tembe lokolupñe dâp kautñan kinmâ mem nuguwerâm agi. ³³Hain akbiâ nângâm Yesugât kâmolân gâtje bikñande hândâgân haka humoân lugunekmâ kâtje haot humo ketugumai are dâpñanba tâk ulikñan yaiwâk mem pan nekbiâ gem gem ge kinmâ haka kâlegenba agatmâ kinmâ âlepñe pârigitim arire kiapgât tembe lokolupñande bo menegi.

**Anutuñe ulikñan Paulo kulem hekalañdo
ekto dâtje agep aregât magep.**

12 ¹O galalupne, ye wan den maganji niñmai are nângân. Aregât ye hinje nângât den pat bunje nângânjetgât hin makbe. Maktere âmâ âlepñe bo tân nuguwerâp. Akto aregât ukenñe bo nângâman gârâmâ hanâk Humonenñande wan me wan heambukmâ kalep are hekat niñep are makyengire nângânjet. ²Nâ uñak gemân hombanj 14 bo akto Anutugât

himbim kâlegen ain âgân. Akto nâ hâkne olop âgân me otnenande âgân amâ bo nânġân. Anutuġe konok nânġâp. ³Nâ hâkne olop âgân me otnenande âgân amâ bo nânġân. Anutuġe konok nânġâp. ⁴Anutuġe wan hekat niġdo me wan me wan nânġân are âmâ kâmbokġe dondâ luâkġe bo makmai are nânġân. ⁵Ya maktân luâk are yâkgât akmâ maktere ârândân akmap. Gârâmâ nunaet bo maktere humo akmap. Bo. Yeukġene maktere sambelem ariâk dâm makman. ⁶Dâ kotne mem agatman dâine ârândân akbop. Akto luâk koparġe bo akbom. Akmâ nânġât nânġâmbiâ âgâ âgâġe dondâ akbopgât aregât bo akbian. Wan me wan akmâ mendere ekmâ nânġâm heġgemgowai areâk yembiâp.

Paulogât hâkġân dâtġe metġe siâ miawagep.

⁷Akto Anutuġe wan me wan hekat niġep are nune kotne mem agatbomgât makto Hianġi Amboġaet hoġ bawa siâġe hâknân hâk hilâlâm niġmâ dop nugumbo nânġâre umatġe agep. ⁸Umatġe are miawak niġdo Humone hin ulilaġân. Hâknân ire watmenâ ariâk dâm ulilaġân. ⁹Ulilaġdere âlâwu akto hin makniġep, “Luâk âmbâle yeġgât kârikġeyeġe bo tatyengimap ainâk nânġât kârikġe âlepġe miawak yeġgimbo ârândân akbiap. Aregât hinġe han kalemġe damunge akmangât nânġâmenâ ârândân agâk.” dâm makniġep. Aregât kârikġene bo tatniġdâp aregât nânġâre âlepġe aktâp. Kristogât kârikġande tân nuguâkgât nânġân. ¹⁰Kârikġene bo tatniġdâp me luâk âmbâle nânġât makmâ bâlimai me umatġe miawaktâp me gasa siâġe mem bâlinekmai me wan me wan arekġe gulip nuguwêrâmbo ainâk kârikġene bo are miawakbopgât Kristoġe dowâk tân nugumap are nânġâm heroġe humo akman.

Pauloġe Korinti luâk âmbâle yeġgât hanoko agep.

¹¹Den yu maktân ire âmâ sinduk akmâ hinare maktân. Amâ yeġe goaġ nekbiâ makmâ hilipkoân. Hianġi luâk yeġgâlân togoyi are amâ yânġe gârâmâ ewangiyekman. Akto nânġe yâk yeġgât amuk yeġân bo mandân aregât yeġe nânġât kotne mem agali dâine ârândân akbop. ¹²Akto Aposologât tirip kulem dondâ hutyeġân mem manmâ bo hâkâġe agân are negi. ¹³Aregât wangât Yesugât kâmot bikġe yekbiâ âgâmbo yeġgât nânġâmbiâ giep? Dâ ire konok bo akyeġgire nânġâmbiâ bâliâp mon? Umatyeġgiwomgât bo ulityeġgiân are nânġâmbiâ âlepġe agâk.

¹⁴O galalupne, nâ hinġe yeġgâlân âlâwuġe togowian. Togom âmâ puli me sot me wan me wan niġġet dâm âmâ bo ulityeġgiwian. Akto nanaġ lepat arekġe ewe memelupyeġe bo damunyeġe akmai. Dâ ewe memelupyeġande âmâ nanaġlupyeġe damunyeġe akmai aregât dopġe watmâ hain togom yeġgât tâwât dewunġe me sot wan me wan aregât bo ulit yeġgiwian. Bo. Nâ okotyġe nânġâ niġġetgât egâlianġian. ¹⁵Akto nânġe tân yeġguwangât hanâk hanâk nânġât wan me wan bo akbiapgât

ukenje nângân. Me yengât nângâm âlepne manbaigât âi mem manmâ mombiangât aregât hamep bo akman. Hain akmâ nâne ye biwinande dondâ nângâ yengiman aregât wangât yekâ bâlensiâ nângât han kalem akmâ nângâniŋdâi? ¹⁶ Akto yengâlân gâtne bikne nângâ yâkgât hin dâmai, “Pauloŋe amâ bundâk bo ulit nengimap gârâmâ Anutugât pat dâm puli katbiâ mem arim yengiwian dâm henengimbo waŋdenne ikiye miep.” dâm hiangimai. ¹⁷ Hain dâmai aregât hin nângâm hejgemgoweï. Nâne luâk bikne huŋgun yengire yengâlân togoyi arekne amâ Paulo siâ siâ waŋjet dâm ulit yengimai me bo? Bo. ¹⁸ Amâ Tito yengâlân togoâkgât hâwâtâm magarân. Magarâmâ amâ galanenne siâ huŋgunaŋdere olop oloŋ akmâ togoyiat. Togom amâ Titone siâ me siâ ulityengim meyengiep mon? Net Heak konok akto dâp konok bo manmaet mon? ¹⁹ Me den makmaen are nângâm gambiâ amâ kotnenne gewopgât akmap mon? Aregât hain bo. Nen Kristogât akmâ Anutugât dewunŋân den makmaen. Hain makmâ amâ galama yengât akmâ tânyengunegât akmâ den makmaen.

²⁰ Galalupne, nâ yengâlân togom wan me wan memai are mem miawakbiangât hamep akmâ aŋun aŋgiwian. Akto nâne togom wan me wan akmai are bo akjet dâre nângâmbiâ umatne akbiap. Nâ togo ye wan akbai are mem miawakbian me? Den kuk akmai me galagât egâlianmai me ye yeŋaelâk nângâmbiâ humo akmap me ye siâgât hamiŋângen makmai me kotyene mem agatmai me agak meme gulip akmai. Nâ togore hain akbiâ nângâre umatne akbiap aregât yengâlân togowerâm hamep aktân. ²¹ Akto nâne yengâlân togom yengâlân gâtne biknande agak meme bâlene akmâ egâlian bâlene akmâ dâp gulip akmini arekne agak memeyene bo makmâ miawakmâ amâ hanyene bo purik katmai are nângâm Anutune hâwât nekto indem manmâ âgâwian. Aregât aŋun aŋgiwom.

Pauloŋe bâliwâigât kârikne kenunŋu yegep.

13 ¹ Galalupne, nâ unak âlâwuŋe yengâlân togowerâm aktân. Togowian ain amâ luâk siâ denân katberâm akbiâ amâ luâk lâuwâ me âlâwu arekne den are makniŋbiâ amâ den potatbian. Dâ luâk konokgât bo. ² Akto yengâlân lâuwâne togoânân amâ luâk âmbâle bâlene agi akto âlepne akmai are hârok amâ den kârikne makyengîân. Akto hinne kulem esenne iren den kârikne hainâk makyengîân. Nâ togowianân amâ makmâ miwindik yektere aŋun aŋgiwai. ³ Akto ye amâ han lâuwâ akmâ hin dâmai, “Paulo amâ Kristogât den makmap me bo?” hain dâm nângâm hejgemgowerâm aktâi aregât makmâ miwindik yektere nângâm Kristogât kârikne nângâmbiâ dâtne akbiap. Akto aregât Kristo amâ yeukneâk bo akniŋmap. Aregât yengâlân togore ikiye kârikne miawak yengiwai. ⁴ Akto bundâk Yesune ulikŋân amâ kârikne bo akto

lâwinân kombiâ moep. Amâ benje Anutugât kârikjân golâ akmâ agatmâ manmap. Aregât nen yâkne agep hainâk nenâkai yâkgât hoŋlupne kârikne nenje bo akto yeŋgâlân togom Anutugât kârikjân kinmâ Kristo olop manmâ tânyenjuwai are makmâ miwindikyektenje dondâ aŋun aŋgiwai.

⁵Akto yekâ yeŋeak hilâm ârândân biwiyenje dopkom nâŋgâm heŋgemgowe. Akto ye Humogâlân biwiyenje kârikne katâi me bo? Yeŋeâk mem potalakbei. Akto siâne biwiŋe Yesugâlân bo kali are Yesu Kristo olop bo manmap. ⁶Nen âmâ Anutu bo nâŋgaŋmai dopyenje konok bo nâŋgâŋetgât egâlijanman. ⁷Anutuŋe damunyeŋe akto bâleŋe bo akŋetgât ulilaŋmâ manmaen. Nen nenekbiâ Anutugât kâmot bunje akbaen me bo? Aregât bo makmaen. Ye Anutugât den lokombiâ ârândân agâkgât makmaen. ⁸Amâ nen den bunje gasa gain gain agaŋbaen? Gala agaŋbaengât dâp areâk tatâp. ⁹Akto nen tân yeŋgum yeukne aktenje kârikne akbai aregât nen herone akmaen. Akto ye Anutugât dewunŋân salek salek kinmâ âgâwaigât Anutu ulilaŋmaen. ¹⁰Nâ yeŋgâlân togom metje akyeŋgiwomgât kâlewângen manmâ sami den yu kulemgoyeŋgiân. Kembuŋe kârikne niŋep arekne itinj gulam yeŋgiwiangât bo niŋep. Amâ hingât. Ye mem kârikne ketugu akyeŋgiwiangât niŋep.

Den bâiŋe.

¹¹O galalupne, nâ bâiŋe makbe. Ye âi mem agak meme âlepŋe dondâ are menegât egâlijanmâ kautyeŋe orewei. Ye nâŋgât kulem esenŋe ire oyaŋmâ heŋgemgowe. Akto ye biwi konok manbei. Akto kuk heŋgân bo akbei. Hain akbai âmâ Anutu nâŋgâ nâŋgâ amboŋe akto kambiamnenŋe sându geâkgât meme aknengimap arekne damunyeŋe akmâ ye olop tatmâ âgâwiap. ¹²Akto nâ yeŋgât nâŋgân aregât ye konok konok hârok magaŋgi goaŋgi akmâ bâtyeŋe koaŋgiwei. ¹³Akto Yesugât kâmolân gâtŋe kepiaŋe kepiaŋe manmai arekne yeŋgât nâŋgâm herone akmai aregât den pat ire ye nâŋgâwai dâm hâwât nekbiâ yu kulengoân.

¹⁴Kembu Yesu Kristo yâkgât han kalem âlepŋe akto Anutugât han kalem akto Heakgât limbâp are yeŋgâlân yem âgâwiâp.